

О РАДУ МАТЕРИЈАЛНО-ПЛАНСКОГ ОРГАНА ДИВИЗИЈЕ

Савремени услови ратовања постављају пред позадину јединица знатно сложеније проблеме материјалног обезбеђења и збрињавања. Проблем је на првом месту у отежаном снабдевању, односно материјалном потхрањивању борбених дејстава, због тога што дивизија располаже великим бројем разноврсне борбене технике која троши велике количине муниције, погонског горива и других материјалних средстава. Осим тога, основни извор снабдевања дивизије биће најчешће дотур из складишта претпостављене команде, а он ће зависити од расположивих транспортних средстава, стања комуникација и њихове угрожености од дејства непријатеља.

Следећи је проблем правременог збрињавања већег броја рањеника и оправке већег броја оштећене борбене технике. И овај проблем често ће се решавати у условима ограничених транспортних, санитетских и ремонтних капацитета и захтеваће њихову што смишљенију и рационалнију употребу.

Осим тога, рад позадине ваља саобразити повећаном темпу савремених борбених дејстава и чешћим и наглим променама борбене ситуације. Зато планирање тог рада мора бити упрошћено и саображено расположивом времену, а организација позадине еластично постављена како би се могла брзо прилагођавати новим ситуацијама.

У светлости изнетих проблема и услова треба посматрати улогу и рад материјално-планског органа команде дивизије на планирању и организовању материјалног обезбеђења и збрињавања у оквиру напора команде као целине на припреми и руковођењу борбеним дејствима. При томе ваља имати у виду да је материјално-плански орган команде дивизије јединствен позадински орган у коме су интегрирани органи свих служби и повезани у усклађену целину — радно тело. Он врши следеће послове: припремање података за процену ситуације, подношење предлога и доношење одлуке; организација позадинског извиђања и рекогносцирања; израда наређења, упутстава и извештаја о материјалном обезбеђењу и збрињавању; планирање материјалног обезбеђења и збрињавања; планирање саобраћаја и транспорта; планирање и организовање дотура и евакуације; учествовање у планирању које врше оперативни и други органи команде о питањима из оквира рада позадине; контрола борбеног обезбеђења и веза позадин-

ских органа и јединица; организовање асанације бојишта, као и прикупљања и коришћења ратног плена; организовање и вршење контроле послова из области материјалног обезбеђења и збрињавања и др. Обим и начин извршења појединих послова зависе од карактера добијеног задатка, ситуације у којој се он извршава, расположивог времена и стања позадине. Због тога у даљем излагању изнет редослед и начин рада ваља схватити еластично — само као путоказ који се у сваком конкретном случају саображава задатку и ситуацији.

Да би материјално-плански орган могао успешно да извршава наведене послове потребно је на првом месту да располаже сређеним и ажурним свим потребним подацима из области материјалног обезбеђења и збрињавања, који му омогућују да делује оперативно. Ова евиденција дозвољава му сталан увид у стање материјалног обезбеђења и збрињавања дивизије у целини и непосредно потчињених јединица, а олакшава и убрзава рад на планирању и организовању материјалног обезбеђења и збрињавања у свим ситуацијама. Брз развој, нагле и честе промене борбене ситуације у савременим условима намећу потребу не само за бржим радом, већ и за чешћим изменама и допунама у организацији материјалног обезбеђења и збрињавања. Због тога ће евиденција бити потпуна само ако се располаже свим подацима неопходним при процени ситуације, састављању и давању предлога за организовање материјалног обезбеђења и збрињавања, доношењу одлуке, планирању снабдевања, ремонта и збрињавања, издавању наређења и упутстава и достављању извештаја.

Пре свега, нужна је евиденција о стању материјалних резерви код позадинских јединица дивизије и непосредно потчињених јединица. Међутим, за оперативан рад материјално-планског органа није потребна евиденција свих, већ само основних материјалних средстава, која су од битног значаја за борбену способност јединица уопште и посебно у одређеној борбеној ситуацији (наоружање, муниција, погонско гориво, храна и др.). Тачна и ажурна евиденција попуњености материјалним средствима чини основу евиденције материјалног обезбеђења и збрињавања, јер од ове попуњености у највећој мери зависи способност јединица за извршавање борбених задатака.

Не мања потреба указује се и за евиденцијом оштећених материјалних средстава и рада ремонтних јединица, као и о броју рањених и болесних и о оптерећењу санитарских и ветеринарских јединица. Услед повећаног разорног дејства савременог оружја знатно се повећава број рањених, оштећеног наоружања и друге борбене технике, због чега код неких јединица, на првом месту оних које су изложене атомском нападу, долази до загушивања ремонтних и санитарских јединица, што изазива потребу за брзом интервенцијом од стране претпостављене команде. Због тога материјално-плански орган треба да води евиденцију о броју и степену оштећења наоружања и важније борбене технике, као и о могућностима њихове оправке у јединицама за ремонт дивизије.

Евиденција омогућује материјално-планском органу непрекидан рад на попуни јединица потребним материјалним средствима, не че-

кајући њихово тражење — требовање, брзу интервенцију санитарским снагама и средствима, као и снагама и средствима за ремонт, а у вези с тим и брз маневар позадинским јединицама и материјалним резервама.

Да би ова евиденција била ажурна, па према томе и ефикасна, њено се вођење заснива на непрекидном струјању извештаја потчињених јединица о свим важнијим променама у попуњености и оштећености материјалних средстава, броју рањених и болесних и могућностима властитих ремонтних, санитарских и ветеринарских јединица. Она се може водити у виду табеларних прегледа, графикона, шема, прибележака, на радној карти и сл. према приликама, онако како је то у конкретной ситуацији могућно и потребно.

Корисно је да материјално-плански орган команде дивизије расположе и најнужнијим глобалним подацима о могућностима коришћења месних средстава и капацитета ради оријентације о томе на шта може да рачуна из месних извора у зони дејства дивизије. Те податке он добија од материјално-планског органа војне територијалне команде на чијој се територији дивизија налази, као и од потчињених јединица које су у непосредном контакту са војним територијалним органима. Притом треба имати у виду да се о снабдевању из месних извора стара војна територијална команда на чијој се територији дивизија налази.

Један од неопходних предуслова за успешан рад материјално-планског органа је и стално праћење борбене ситуације и ситуације по материјалном обезбеђењу и збрињавању, као и упознавање претпостављених са тим променама. Ово стога што ће материјално-плански орган моћи да правовремено предлаже и предузима потребне мере за саобраћавање организације материјалног обезбеђења и збрињавања променама у борбеној ситуацији само ако је непрекидно у току догађаја. Податке о борбеној ситуацији материјално-плански орган добија од оперативног, а у исто време га извештава (по потреби и друге органе команде) о свим променама ситуације по материјалном обезбеђењу и збрињавању које би могле имати утицаја на борбена дејства. И не само то. Тесна сарадња са оперативним и другим органима команде претставља, уопште, важан услов за успешан рад материјално-планског органа. Она се, поред узајамног обавештавања о ситуацији, предузетим мерама и издатим наређењима огледа и у: заједничком раду на планирању борбених дејстава и њиховог материјалног обезбеђења и збрињавања, усклађивању извиђања и рекогносцирањем које врше позадински органи са извиђањем и рекогносцирањем које врше остали органи команде, усклађивању распореда и прегруписавањем осталих органа команде и борбених јединица, планирању саобраћаја и транспорта, планирању дотура и евакуације материјалних средстава и евакуације рањених и болесних, одређивању приоритета дотура и евакуације за поједине јединице и врсте материјалних средстава, одређивању критичних материјалних средстава у одређеној борбеној ситуацији, прикупљању и коришћењу података о ситуацији по материјалном обезбеђењу и збрињавању на

земљишту и код непријатеља, планирању борбеног обезбеђења и веза за потребе позадинских органа и јединица, организовању снабдевања водом, организовању асанације бојишта, прикупљања и коришћења ратног плена, снабдевању и збрињавању ратних заробљеника, изради и достављању документације, организовању и вршењу контроле спровођења материјалног обезбеђења и збрињавања.

Кад се добије борбени задатак, једна од првих мера материјално-планског органа је да изврши поделу расположивог времена на радње које сам извршава и које извршавају позадинске јединице дивизије, да ту поделу свима саопшти и да се стара да се предвиђене радње извршавају у одређеним роковима.

Одмах по упознавању са задатком и подели времена, материјално-плански орган припрема и преноси на позадинске органе потчињених команди и позадинске јединице дивизије припремна наређења за предузимање мера у циљу убрзавања рада на организовању материјалног обезбеђења и збрињавања за извршење добијеног задатка. У исто време он даје податке и оперативном органу команде за припремна наређења. По достављању припремних наређења потчињеним органима и јединицама, стара се о њиховом тачном и правовременом извршењу.

Уколико има довољно времена, материјално-плански орган организује и врши извиђање додељене зоне да би прикупио и проверио потребне податке за организовање материјалног обезбеђења и збрињавања (у погледу распореда позадинских јединица, путева дотура и евакуације, могућности снабдевања из месних извора, санитарске и ветеринарске ситуације).

Подаци које материјално-плански орган припрема за процену ситуације, начелно, садрже: податке о могућном утицају непријатеља на припрему и спровођење материјалног обезбеђења и збрињавања (дејство против позадинских јединица, путева дотура и евакуације и др.) и мере да се он елиминише или ограничи; податке о попуњености јединица и мере да се материјалне резерве правовремено попуне; податке о оптерећености јединица рањеним и болесним људством, општењим и непотребним материјалним средствима и ратним пленом и мере за њихово растерећење; податке о расположивим транспортним капацитетима и комуникацијама које долазе у обзир за евакуацију; податке о могућности и начину коришћења месних материјалних средстава и војних територијалних и цивилних установа за материјално обезбеђење и збрињавање; податке о могућностима снабдевања из ратног плена; податке о хигијенско-епидемиолошком и епизоотском стању код непријатеља, својих јединица и у зони дејства (код месног становништва и стоке) и мере које треба предузети; податке о најпогоднијим рејонима за распоред позадинских јединица дивизије; прорачун времена за припрему и организовање материјалног обезбеђења и збрињавања. Све те податке начелник материјално-планског органа даје усмено, користећи притом постојећу евиденцију, податке прикупљене извиђањем (ако је оно вршено), радну карту и извршене прорачуне.

Без обзира на то да ли се команданту дивизије подноси или не предлог за организовање материјалног обезбеђења и збрињавања потребно је да материјално-плански орган припреми предлог за елементе одлуке команданта и за допунска наређења и упутства за рад позадине. Припрема тих елемената врши се у тесној сарадњи са оперативним органом команде, који припрема елементе за доношење одлуке и издавање борбене заповести, како би једни и други били усаглашени. Припрема елемената за доношење одлуке по материјалном обезбеђењу и збрињавању обухвата: распоред позадинских јединица дивизије, основну организацију снабдевања, ремонта и збрињавања органских и придатих јединица, путеве дотура и евакуације, начин и обим коришћења месних материјалних средстава и објеката за материјално обезбеђење и збрињавање, потребне важније хигијенско-профилактичке и противепизоотске мере, мере за борбено обезбеђење позадинских јединица и путева дотура и евакуације и за организовање веза за потребе позадинских органа и јединица.

Ако се после доношења одлуке врши командантско рекогносцирање, онда паралелно с њим врше рекогносцирање и органи позадине ради проверавања и утврђивања на земљишту одредаба одлуке које се односе на материјално обезбеђење и збрињавање, прецизирање на земљишту задатака позадинским јединицама и детаљнијег упознавања зоне дејства. Ово рекогносцирање организује, а најчешће и њим руководи, начелник материјално-планског органа. По завршеном рекогносцирању начелник материјално-планског органа извештава представљене о резултатима, сређује и проверава прикупљене податке и користи их при изради одредаба за материјално обезбеђење и збрињавање у борбеној заповести и наређења за материјално обезбеђење и збрињавање, као и при његовом планирању.

По саопштавању одлуке, односно по завршеном рекогносцирању зоне дејства, материјално-плански орган приступа разради одредаба о материјалном обезбеђењу и збрињавању за борбену заповест и разради посебног наређења за материјално обезбеђење и збрињавање које је допуна борбене заповести. Ово наређење представља основу за рад потчињених позадинских органа и јединица. Разрада наређења за материјално обезбеђење и збрињавање врши се у складу са борбеном заповешћу, у тесној сарадњи са оперативним органом команде. Материјално-плански орган стара се о достављању наређења за материјално обезбеђење и збрињавање потчињеним органима и јединицама на најпогоднији начин, контролише његово тачно и правовремено спровођење и по потреби интервенише како би отклонио неправилности у раду.

По изради и достављању наређења, материјално-плански орган приступа једном од својих основних задатака — планирању материјалног обезбеђења и збрињавања. Оно обухвата планирање утрошка материјалних средстава за извршење добијеног задатка и њихове попуне, планирање ремонта (оправки) оштећених материјалних средстава и планирање збрињавања рањеног и болесног људства и стоке. Планирање се врши на основу расположиве евиденције о стању ма-

теријалних средстава, карактера добијеног задатка, бројног стања јединица, прописаних норматива утрошка, норми стечених искуством, норми утрошка одређених задатком и у складу са расположивим временом. Основе планирања постављају се још у току доношења одлуке, а после се разрађују. При разради материјално-плански орган треба да прорачуна утрошак материјалних средстава у току извршења добијеног задатка у целини и по фазама дејства, предвиди начин попуне и потребна транспортна средства за извршење дотура; затим, на основу норми стечених искуством прорачунава оправке оштећених материјалних средстава и предвиђа све што је потребно за њихову брзу оправку, а на основу прорачуна вероватних санитарских и ветеринарских губитака предвиђа мере санитарског и ветеринарског збрињавања.

При планирању снабдевања, материјално-плански орган разматра и питање снабдевања водом, ради чега су му потребни подаци о стању воде и водних објеката у зони дејства дивизије. Планирањем се предвиђа подела постојећих налазишта воде и водних објеката на потчињене јединице, уређење нових водних објеката, организовање водних станица и дотур воде оним јединицама које у својим зонама дејства, односно рејонима распореда, немају довољно.

На основу извршеног планирања утрошка и попуне материјалних средстава, материјално-плански орган планира и организује дотур тих средстава потчињеним јединицама и контролише његово извршење. У том раду он сарађује са оперативним органом команде у погледу снабдевања критичним материјалним средствима и приоритета дотура појединим јединицама с обзиром на важност задатака које извршавају, као и у погледу приоритета дотура појединих врста материјалних средстава (муниције, погонског горива, инжињерског и др. материјала) с обзиром на потребу за њима у појединим борбеним ситуацијама.

Материјално-плански орган планира и саобраћај у зони дејства дивизије израдом саобраћајног плана којим се регулише коришћење свих комуникација (на првом месту путева). И ово планирање се врши у тесној сарадњи са оперативним органом команде. Сарадња материјално-планског и оперативног органа при планирању маршевања огледа се у томе што први даје другом податке о стању и могућностима коришћења путева потребне за израду плана и заповести за марш. При планирању превозења она се огледа у томе што материјално-плански орган, на основу елемената добијених од оперативног, разрађује план превозења, а податке потребне за израду наређења за превозење доставља оперативном органу.

Упоредо са радом на планирању у оквиру позадине команде, материјално-плански орган сарађује са оперативним органом и у његовом планирању (планирање боја, извиђања, борбеног обезбеђења, веза и др.), при чему разрађује одредбе које се односе на улогу и рад позадинских органа и јединица.

Материјално-плански орган контролише борбено обезбеђење позадинских јединица и функционисање веза позадинских органа и је-

јединица. Његова сарадња у планирању борбеног обезбеђења са оперативним органом команде огледа се у разradi одредаба у плановима борбеног обезбеђења које се односе на позадинске јединице. О предвиђеним мерама општег обезбеђења материјално-плански орган обавештава потчињене позадинске јединице, уноси потребне податке у наређење за материјално обезбеђење и збрињавање и помоћу извода из планова борбеног обезбеђења (које добија од оперативног органа) контролише извршење предвиђених мера. Он такође непрекидно контролише организовање и функционисање веза позадинских органа и јединица.

Што се тиче асанације бојишта и прикупљања и коришћења ратног плана материјално-плански орган разрађује наређења, предвиђа потребне снаге и средства за тај посао и одређује комисије које присуствују асанацији и врше потребно евидентирање о сахрани погинулих — умрлих. За прикупљање и коришћење ратног плена организује одељења за прикупљање, одређује места сабиралишта, комисије за преглед и сортирање заплених средстава, начин коришћења и поступак са појединим врстама ратног плена.

Материјално-плански орган организује и врши контролу рада потчињених позадинских органа и јединица на извршавању послова из оквира материјалног обезбеђења и збрињавања. Осим тога он у сагласности са оперативним органом команде обезбеђује сарадњу и помоћ осталих органа команде у контроли послова из области материјалног обезбеђења и збрињавања. Да би контрола била ефикасна, треба да се врши по плану у коме су предвиђени потчињени органи и јединице код којих ће се вршити контрола, о којим питањима, ко ће је вршити и када.

Као што се види, у надлежност материјално-планског органа команде дивизије (а тако исто и других здружених јединица) спада низ обимних и разноврсних оперативно-планских и материјално-планских послова од чијег успешног обављања у великој мери зависи успех извршења борбених задатака дивизије. Успешно извршавање наведених послова — задатака, поред осталог, условљено је и одговарајућим стручним квалитетима, односно спремом официра који раде у материјално-планским органима дивизија и других здружених јединица. Из изнетог садржаја њиховог рада се види да се од њих захтева солидна оперативно-тактичка спрема уопште и посебно из области позадинских служби. То значи да морају добро познавати целокупан рад позадине на планирању и организовању материјалног обезбеђења и збрињавања борбених дејстава, као и рад појединих служби и грана служби у оквиру позадине као целине.